

УДК 330.34. 01

JEL Classification: M21; O32

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6\(39\).247-257](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6(39).247-257)**М. В. Бугаєва**, доц., канд. екон. наук*Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна***С. В. Демченко**, здобувач*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна*

Теоретичні витоки управління розвитком інноваційного підприємництва

У статті проведено комплексне дослідження теоретичних витоків управління розвитком інноваційного підприємництва, зокрема проаналізовано зародження поглядів на сутність таких понять, як «інновація», «інноваційне підприємство», «інноваційне підприємництво», «розвиток інноваційного підприємництва». З урахуванням аналізу вітчизняних і зарубіжних підходів та теоретичних положень щодо даних категорій у сучасному їх розумінні, запропоновано власне їх трактування, а також систематизовано авторське уявлення особливостей управління інноваційною діяльністю підприємства у сучасних умовах господарювання.

інновація, інноваційне підприємство, інноваційне підприємництво, розвиток інноваційного підприємництва, управління розвитком інноваційного підприємництва

М. В. Бугаєва, доц., канд. екон. наук*Центральноукраїнський національний технічний університет, г. Кропивницький, Україна***С. В. Демченко**, соискатель*Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина, г. Харьков, Украина*

Теоретические истоки управления развитием инновационного предпринимательства

В статье проведено комплексное исследование теоретических истоков управления развитием инновационного предпринимательства, в частности проанализированы зарождения взглядов на сущность таких понятий, как «инновация», «инновационное предприятие», «инновационное предпринимательство», «развитие инновационного предпринимательства». С учетом анализа отечественных и зарубежных подходов и теоретических положений по данным категориям в современном их понимании, предложено собственная их трактовка, а также систематизировано авторское представление особенностей управления инновационной деятельностью предприятия в современных условиях хозяйствования.

інновація, інноваційне підприємство, інноваційне підприємництво, розвиток інноваційного підприємництва, управління розвитком інноваційного підприємництва

Постановка проблеми. Розвиток будь-якої економічної системи передбачає трансформацію основних характеристик її учасників. При цьому сам розвиток може бути як традиційний, так інноваційний. Наразі актуальним є розгляд інноваційного типу розвитку на рівні підприємств, під яким розуміється цілеспрямований процес пошуку ідей, підготовки нововведень і їх реалізації, що дозволяють підвищити ефективність їх функціонування, а для суспільства - збільшувати ступінь задоволення потреб, держави - підвищувати конкурентоспроможність національної продукції на міжнародному ринку. Очевидно, що розвиток інноваційної діяльності підприємства є одним з вирішальних чинників його успішного розвитку. Україна має в своєму розпорядженні величезний ресурсний потенціал, зокрема науково-технічний та інтелектуальний, а також накопичений запас перспективних науково-технічних розробок, передових технологій, що могло б сприяти подальшому інноваційному розвитку. Разом з тим існуючий ринковий механізм, рівень розвитку інституційного середовища, інфраструктури і інноваційних систем не сприяють успішному розвитку

вітчизняного інноваційного підприємництва. Перераховане створює складності в управлінні розвитком інноваційних підприємств. Таким чином, виникає необхідність, в першу чергу, звернутись у даному дослідженні до теоретичних витоків управління розвитком інноваційного підприємництва. Аналіз теоретичних положень і наукових праць з даної проблематики дозволить в подальшому запропонувати напрями покращення інноваційної політики вітчизняних підприємства в сторону вдосконалення організації інноваційної діяльності та використання переваг інноваційного розвитку, в умовах якого систематичне впровадження нововведень стає головним фактором розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблеми підприємництва, зокрема інноваційного присвячено низку праць зарубіжних вчених і вітчизняних вчених: Ф. Котлера [7], Б. Санто [18], Б. Твиса [20], Й. Шумпетера [21, 22], О. Адаменко [1], З. Варналія [2], О. Гавриша [3], В. Пильнова [3], О. Пісковець [3], В. Зянько [5], Н. Кондратьєва [6], М. Крупка [8], П. Микитюка [11], Ж. Крисько [11], О. Овсянюк-Бердадіної [11], С. Скочиляса [11], М. Паладія [14], Т. Пожуєвої [15], В. Сизоненко [19] та інших. У роботах вчених відображені концептуальні питання сутності інновацій та пов'язаних з нею особливостей підприємництва, інноваційного розвитку та потенціалу економічних систем різного рівня, також визначені механізми управління інноваційним розвитком, обґрунтовуються принципи інноваційного розвитку та методи управління ризиками інноваційних підприємств. Загалом у світовій та вітчизняній науці напрацьована достатня база досліджень, присвячених методологічним і концептуальним проблемам розвитку інноваційного підприємництва. Разом з тим ряд питань оцінки та моніторингу інноваційного розвитку на рівні окремих галузей не отримав системної опрацювання, тому що не обґрунтовано критерії та показники для такої оцінки, практично відсутня інструментарій прийняття ефективних управлінських рішень, пов'язаних з інноваційною діяльністю галузей економіки.

Незважаючи на наявність значної кількості публікацій по темі дослідження, відсутнє комплексне дослідження теоретичних витоків управління розвитком інноваційного підприємництва, систематичне уявлення сучасних особливостей управління інноваційною діяльністю підприємства з урахуванням зміни тенденцій розвитку зовнішнього середовища.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є комплексне дослідження теоретичних витоків управління розвитком інноваційного підприємництва, формування системного уявлення особливостей управління інноваційною діяльністю підприємства у сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Дослідження інновацій як глобального економічного процесу почалося ще у 20-х роках ХХ століття. Загалом термін «інновація» (від лат. *innovatio*, англ. *innovation* - нововведення) введений у мовний обіг достатньо давно. Він зустрічається у філософських роботах Ф. Бекона, літературних творах Дж. Чепмена, засновника США Т. Джефферсона, політика Е. Берка. У XVII-XVIII ст. його застосовували для позначення оновлення різноманітних сфер. Вагомий внесок у цьому питанні відіграли наукові праці радянського дослідника Н.Д. Кондратьєва, автора теорії великих циклів господарської кон'юнктури. Розглядаючи процес економічного розвитку суспільства, він прийшов до висновку про те, що перед початком і на початку хвилі кожного довгого економічного циклу спостерігаються серйозні зміни в техніці, які він називав «науково-технічними новаціями». Вони переводять господарську кон'юнктуру із знижувальної на підвищувальну тенденцію, викликаючи хвилеподібні коливання [6]. Згодом австрійський вчений Й. Шумпетер показав, що на цей процес можливо впливати, а саме прискорювати подолання

чергового спаду через активізацію радикальних техніко-економічних нововведень [21]. Для цього необхідна організація більш тісної взаємодії науки і бізнесу, що сприяє оперативному перетворенню наукових розробок і винаходів у нові види продуктів, засобів виробництва, управління і організації ринкових відносин. В економічну науку термін «інновація» уперше було введено саме Й. Шумпетером у 1912 році [22]. Він також відзначав, що інновація - це нова науково-організаційна комбінація виробничих факторів, мотивована підприємницьким духом. В свою чергу Б. Твісс [20] визначав інновацію як процес, у якому винахід або нова ідея набувають економічного змісту. Як сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що приводять до появи на ринку нових і поліпшених промислових процесів і обладнання, характеризує інновацію Ф. Ніксон [12]. Б. Санто [18] розглядав інновації як суспільно-економічний процес, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій. Котлер Ф. визначає інновацію як ідею, товар або технологію, запущені в масове виробництво і представлені на ринку, які споживач сприймає як абсолютно нові або такі, що володіють деякими унікальними властивостями [7].

Макконнелл К.Р. і Брю С.Л. використовують поняття інновація і нововведення як синоніми, маючи на увазі під ними запуск у виробництво нового продукту, впровадження нового виробничого методу або застосування нової форми організації бізнесу.

Вивчення багатьох наукових джерел, у яких йдеться про інновації та інноваційний розвиток, дозволили встановити, що сформувався декілька основних підходи до розуміння цього терміна «інновації». Інновації трактують як підсумковий результат створення та освоєння (впровадження) принципово нового або модифікованого (нововведення), що задовольняє конкретні суспільні потреби і дає ряд ефектів (економічний, науково-технічний, соціальний, екологічний). Інший підхід зводить інновації до розвитку технології, техніки, управління на стадіях їх зародження, освоєння, дифузії на інших об'єктах. Інновації пов'язують з використанням в тій чи іншій сфері суспільства результатів інтелектуальної (науково-технічної) діяльності, спрямованих на вдосконалення процесу або результатів діяльності. Інновації розглядають як прибуткове використання новацій у вигляді нових технологій, видів продукції, організаційно-технологічних та соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного або іншого характеру [13]. Деякі підходи ототожнюють поняття «інновація» з поняттями «винахід» і «відкриття», при цьому відкриття може статися випадково, а інновація завжди є результатом пошуку і вимагає певної чіткої мети і техніко-економічного обґрунтування. Цікавим є визначення інновації як високоризикової ідеї, яка виявляється новою для підприємства і в реалізації якої це підприємство вбачає потенційно високий прибуток або інші комерційно привабливі переваги [5].

В українському законодавстві інноваціями названо новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери, тобто при визначенні інновацій акцент робиться на кінцевому результаті наукового або науково-технічного процесу, що спрямований на удосконалення у тій чи іншій сфері [11].

Відповідно до міжнародних стандартів інновація – це кінцевий результат нововведення. З цієї позиції будь-яка інновація - це, перш за все, зміни, пов'язані з введенням нових елементів, тому одним з головних історично перших змістотворних

критеріїв інновації є новизна.

У Керівництві Осло зазначено що інновації – це введення в експлуатацію будь-якого нового або значно поліпшеного продукту (товару або послуги) або процесу, нового методу маркетингу або нового організаційного методу у діловій практиці, організації робочих місць або зовнішніх зв'язках [17, с. 31].

На нашу думку, інновація - це нововведення, засноване на наукових розробках і реалізоване на ринку. Інноваційна підприємницька діяльність являє собою комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, спрямованих на комерціалізацію накопичених знань, технологій і розробок.

З позиції комплексного підходу інновацію слід розглядати як безперервний комплексний процес створення, поширення, використання нововведення, як нове явище, нововведення в рамках будь-якої системи; об'єкт, впроваджений у виробництво в результаті проведеного наукового дослідження або зробленого відкриття, якісно відмінний від попереднього аналога; який сприяє розвитку і підвищенню ефективності інноваційної діяльності. В сучасних умовах сутність інновації полягає в розробці або придбанні нововведення, його втіленні в інноваційний продукт, переваги якого обумовлюють попит і забезпечують його комерціалізацію.

З аналізу понять, що відносяться до інноваційної сфері, сформульованих багатьма авторами, можна зробити висновок, що інновація як економічна категорія повинна розглядатися з трьох позицій. По-перше, інновація - це запроваджене нововведення, кінцевий результат інтелектуальної діяльності, виражений в практичному застосуванні новітніх досягнень науки, техніки і творчості з метою підвищення ефективності будь-якого процесу незалежно від сфери його застосування. По-друге, інновація - це особливий вид товару, який реалізується на ринку за допомогою впровадження нововведень в різні сфери діяльності. По-третє, інновація - це соціальне явище, яке в значній мірі визначає відносини того чи іншого суспільства до нововведення, до зміни усталених засад, до переходу від однієї стадії розвитку до іншої.

Вважаємо, що власне лише орієнтація підприємства на інновації є потужним драйвером економічного розвитку, але не тільки на макроекономічному рівні. Сьогодні інноваційність стає синонімом лідерства на ринку. До того ж прагнення підприємств до інноваційності істотно змінює внутрішню їх роботу, навіть таку, що не пов'язана безпосередньо з виробництвом і просування товарів і послуг на ринку. Інновації охоплюють всю діяльність підприємства, зокрема роблять кожний його підрозділ більш ефективним. А розвиток інновацій на макrorівні сприяє зменшенню циклів економічного розвитку і його прискоренню, що і спостерігається у світі останніми роками.

Тренд розвитку провідних індустриальних країн останнього десятиліття все наочніше демонструє безпосередній вплив науково-технічного процесу на економічне зростання і підвищення якості життя населення. Досягнення науки і техніки виступають ключовим фактором поліпшення якості продукції і послуг підприємств, економії трудових і матеріальних витрат, зростання продуктивності праці, вдосконалення організації виробництва і підвищення його ефективності. Все це, в кінцевому рахунку, визначає конкурентоспроможність інноваційних підприємств і випускаються ними інноваційних продуктів, що відповідають вимогам попиту на внутрішньому і зовнішньому ринку.

Інноваційне підприємство (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) - підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги,

обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг [4].

Механізм інноваційного підприємства є способом організації інновацій, сукупності спонукальних мотивів, економічних форм і методів управління системою нововведень, що складається під впливом ринкової кон'юнктури та державного регулювання.

В свою чергу під інноваційним підприємництвом, в широкому сенсі, розуміється процес створення та використання в комерційних цілях техніко-технологічних нововведень. В основному, інноваційна підприємницька діяльність базується на нововведеннях у сфері продукції, робіт і послуг, що дозволяють сформувати якісно інший ринок, сприяти задоволенню нових, нехай навіть неординарних, суспільних потреб. Інновації в даному випадку слугують специфічним інструментом підприємництва. При цьому варто відзначити, що не інновації як такі є підприємницьким інструментом, а саме спрямований організований пошук нововведень, постійна націленість на них підприємницьких структур [14].

Інноваційне підприємництво можна також трактувати як особливий новаторський процес розробки будь-чого якісно нового, а також господарський процес, який базується на постійному пошуку нововведень, орієнтації на інноваційну складову. Вона зумовлена готовністю підприємців ризикувати при реалізації нового бізнес-проекту або поліпшенням вже існуючих, а також брати на себе моральну, фінансову і соціальну відповідальність. В цілому інноваційне підприємництво можна трактувати як суспільний техніко-економічний процес, результатом реалізації якого є створення найкращої і якісно нової продукції, робіт, послуг і технологій за допомогою практичної апробації новацій.

Поняття «інноваційне підприємництво» частково розкрито у роботах українських та іноземних дослідників. Зокрема, інноваційне підприємництво визначають:

– як вид діяльності, спрямований на створення нового попиту на продукти, технології, послуги, що супроводжується формуванням відповідних новітніх методів організації виробництва та управління, комерційного використання нововведень (В. Сизоненко) [19, с. 421];

– як суб'єктів господарювання, які спеціалізуються на інноваційній діяльності (М. Крупка) [8, с. 117];

– як форму реалізації інтелектуальної власності, або ж тип діяльності, сукупність економічних відносин, яка спрямована на створення або пошук інтелектуального товару, його виробництво та розповсюдження з метою отримання прибутку (Л. Овчаренко) [13, с. 32];

– як підприємництво, основу якого складає виробництво науково-технічної продукції (товарів та послуг) та інтелектуальне виробництво (В. Мединський та С. Льдеменов) [10, с. 19];

– як різновид підприємницької діяльності, спрямованої на створення та комплексне використання нововведень, що сприяють в умовах підвищеного ризику інвестування отриманню прибутку та збільшенню науково-технічного потенціалу за рахунок розвитку піонерних виробництв, трансферу технологій подвійного призначення, підвищення конкурентоспроможності продукції (О. Крутик та О. Муравйов) [9, с. 112];

– як підприємництво, яке направлене на процес створення та комерційного використання техніко-технологічних нововведень (З. Варналій) [2];

– як економічну діяльність зі створення та управління інноваційним

підприємством з метою розробки, впровадження та комерційного використання різного роду інновацій (В. Зянько) [5, с. 63].

– як особливий новаторський процес створення нового, є видом господарювання, спрямований на пошук нових можливостей, на комерційне використання нововведень. Цей вид підприємництва характеризується особливою поведінкою підприємця: наявністю новаторського управлінського мислення, зміною стилю правління, повною готовністю брати на себе весь ризик зі здійснення нового проекту і водночас фінансовою відповідальністю (Гавриш О.М., Пильнова В.П., Пісковець О.В.) [3].

Ми пропонуємо трактувати інноваційне підприємництво як особливий вид підприємницької діяльності, що заснований на комерціалізації затребуваних ринком нововведень і спрямований на створення високотехнологічної продукції і надання послуг. Інноваційне підприємництво є потенціалом для ефективного впровадження і розвитку інноваційних технологій, є потенціалом економічного розвитку, комерціалізації творчої діяльності розробників інновацій. Інноваційне підприємництво має бути структуроутворюючим компонентом несировинного розвитку економіки та стратегічним ресурсом країни в цілому.

На відміну від класичного, традиційного, репродуктивного підприємництва, інноваційне ґрунтується на пошуку нових шляхів розвитку діючого підприємства (нової продукції, технології, ринків, матеріалів, форм управління) або на створенні нового, інноваційно орієнтованого підприємства.

До категорії інноваційного підприємництва у вітчизняній і зарубіжній практиці звертаються найчастіше для того, щоб виділити в усіх сферах економіки країни специфічні суб'єкти господарської діяльності, що становлять особливий сектор економіки, який постійно розвивається і вимагає спеціальних інструментів управління і форм державної підтримки. А відтак необхідно визначити сутність управління розвитком інноваційного підприємства.

Інноваційний розвиток підприємства, на думку Адаменко О., це діяльність підприємства, що спирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення споживачьких потреб та підвищення ефективності господарювання; розвиток, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства [1]. Інноваційний розвиток має декілька напрямків, зокрема техніко-економічний, соціальний та організаційний розвиток. Техніко-економічний розвиток – процес переходу на новий, сучасний, якісний техніко-економічний рівень завдяки удосконаленню техніко-технологічної бази виготовлення продукції (послуг). Основними напрямками техніко-економічного інноваційного розвитку підприємства є: впровадження прогресивних технологій, оновлення фізично зношених та морально застарілих виробничих фондів, підвищення якості виготовлення продукції (надання послуг), удосконалення виробничої системи управління, впровадження ресурсозберігаючих технологій тощо [15].

При цьому необхідно зауважити, що успішному інноваційному розвитку підприємства сприяють наступні фактори:

- інноваційна політика держави з чітко сформульованими цільовими установками;
- використання інноваційного потенціалу та його розвиток;
- розвиток відносин співробітництва між бізнесом, державою і науково-освітнім співтовариством, необхідними в реалізації інноваційної діяльності інститутами, а також їх гармонізація;
- вибудовування пріоритетів в стратегічному і операційному аспектах

діяльності підприємства;

- використання різних форм і методів комерціалізації інновацій;
- вдосконалення законодавства в області інноваційної діяльності;
- систематичне вивчення та впровадження кращого міжнародного досвіду.

Ми вважаємо, що для успішного управління розвитком інноваційних підприємств має використовуватися «смайт» система, що включає сукупність взаємопов'язаних елементів (органи управління, цілі, принципи, функції, структури, ресурси, методи, технології, інструменти, що знаходяться в певній послідовності і функціонують як єдине ціле і формують механізм впливу на підвищення інноваційної активності і розвитку людського капіталу).

При цьому метою управління розвитком інноваційних підприємств є підвищення конкурентоспроможності підприємства, тобто стійкого становища на ринку для безперервного розвитку в умовах постійної зміни зовнішнього і внутрішнього середовища.

Особливостями управління розвитком інноваційного підприємництва на сучасному етапі є:

1. Здатність і готовність економічного суб'єкта до позитивних змін, прогресу. При цьому має бути наявність достатнього інтелектуального потенціалу, здатного генерувати і адаптувати інноваційні ідеї відповідно до умов зовнішнього і внутрішнього середовища.

2. Послідовність управлінських дій, що реалізують інноваційний потенціал. Використання відповідного інноваційного механізму, тобто основних рушійних сил і соціально-економічних інститутів.

3. Кількісні зміни відповідних «точок зростання», тобто цільових індикаторів інноваційного розвитку. Відповідно система цільових показників інноваційного розвитку повинна бути збалансована за основними складовими елементами інноваційного потенціалу (кадровими, матеріально-технічними, інформаційними, організаційними і фінансовими можливостям розвитку).

4. Якісні зміни на основі кооперації та суперництва між учасниками ринкового середовища за кращі умови виробництва, купівлі і продажу товарів. Це змушує підприємство шукати і реалізовувати різні законні засоби і інструменти для її підвищення конкурентоспроможності.

При цьому слід відзначити, що управління розвитком інноваційних підприємств повинно мати підтримку з боку держави в контексті інноваційної політики України і буде ефективно реалізовуватися при дотриманні наступних принципів:

- формування ринкових відносин в інноваційній сфері, тобто підтримання попиту на інновації та реалізацію відповідної пропозиції, використання інтелектуального капіталу як товару на ринку нематеріальних активів;
- усвідомлення пріоритетного значення людського капіталу для розвитку та ефективного використання інтелектуального потенціалу;
- поєднання державного регулювання інноваційної діяльності з ефективним функціонуванням ринкового механізму для підвищення конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів;
- пріоритетність організаційних перетворень в системі управління інноваційним розвитком, що забезпечують прогресивні структурні зрушення в економіці будь-якого рівня;
- створення і підтримання сприятливого клімату для інвестицій в інноваційні проекти, в тому числі і підвищеного ризику;
- забезпечення правової охорони інтересів суб'єктів інноваційної діяльності та

інтелектуальної власності;

- відновлення і активізація міжнародного співробітництва України в інноваційній сфері, розвиток практики використання відкритих інновацій;
- зростання активності малого та середнього бізнесу та його консолідація навколо регіональних викликів через відродження такого традиційного та потужного інструменту регіонального розвитку, як інноваційні кластери [16];
- єднання та співпраця бізнесу, влади, науки, освіти та експертного середовища.

Таким чином можемо констатувати, що управління розвитком інноваційних підприємств має вирішуватись не тільки на мікрорівні, але й у площині держави із залученням багатьох інших стейкхолдерів – в тому числі регіонального рівня. Тільки активний розвиток інноваційного підприємництва в країні забезпечить трансформування економіки в посту-індустріальну та високотехнологічну, здатну виробляти якісні конкурентоспроможні товари.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Загалом проведене дослідження теоретичних витоків управління розвитком інноваційного підприємництва, дало змогу сформулювати наступні висновки:

1. З позиції комплексного підходу інновацію слід розглядати як безперервний комплексний процес створення, поширення, використання нововведення; як нове явище, нововведення в рамках будь-якої системи; об'єкт, впроваджений у виробництво в результаті проведеного наукового дослідження або зробленого відкриття, якісно відмінний від попереднього аналога, який сприяє розвитку і підвищенню ефективності інноваційної діяльності.

2. Інноваційна підприємницька діяльність являє собою комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, спрямованих на комерціалізацію накопичених знань, технологій і розробок.

3. Інноваційне підприємництво - це особливий вид підприємницької діяльності, що заснований на комерціалізації затребуваних ринком нововведень і спрямований на створення високотехнологічної продукції і надання послуг. Інноваційне підприємництво є потенціалом для ефективного впровадження і розвитку інноваційних технологій, є потенціалом економічного розвитку, комерціалізації творчої діяльності розробників інновацій.

4. Метою управління розвитком інноваційних підприємств є підвищення конкурентоспроможності підприємства, тобто стійкого становища на ринку для безперервного розвитку в умовах постійної зміни зовнішнього і внутрішнього середовища.

5. Для успішного управління розвитком інноваційних підприємств має використовуватися «смарт» система управління, що включає сукупність взаємопов'язаних елементів (органи управління, цілі, принципи, функції, структури, ресурси, методи, технології, інструменти, що знаходяться в певній послідовності і функціонують як єдине ціле і формують механізм впливу на підвищення інноваційної активності і розвитку людського капіталу).

6. Управління розвитком інноваційних підприємств повинно мати підтримку з боку держави в контексті інноваційної політики України і буде ефективно реалізовуватися при дотриманні принципів функціонування посту-індустріальної та високотехнологічної економіки із залученням всіх зацікавлених сторін на мікро- і макрорівні.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із вдосконаленням системи управління розвитком інноваційних підприємств як ключового елементу підвищення

конкурентоспроможності сучасних підприємств в умовах постійної зміни зовнішнього і внутрішнього середовища.

Список літератури

1. Адаменко О.А. Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств. *Наукові праці Національного у-ту харчових технологій*, 2010. № 35. С. 5-10.
2. Варналій З.С. Регіональна інноваційна політика України: проблеми та стратегічні пріоритети. *Економіст*, 2007. № 9. С. 36-39.
3. Гавриш О.М., Пильнова В.П., Пісковець О.В. Інноваційне підприємництво: сутність, значення та проблеми в сучасних умовах функціонування. *Економіка та держава*, 2020. № 12. С. 109-113. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2020/21.pdf (дата звернення: 10.04.2021).
4. Закон України «Про інноваційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 03.04.2021).
5. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво в Україні: проблеми становлення і розвитку: [монографія]. Вінниця: УНІВЕРСУМ. Вінниця, 2005. 263 с.
6. Кондратьев Н.Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. М.: Экономика, 2002.
7. Котлер Ф. Основы маркетинга. Перевод с английского В.Б. Боброва. М., Изд. "Прогресс", 1991. 670 с.
8. Крупка М.І. Фінансово кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України: монографія. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2001. 608 с.
9. Крутик А.Б., Муравйов А.И. Антикризисный менеджмент. СПб: Питер, 2001. 432 с.
10. Медынский В.Г., Ильдеменов С.В. Реинжиниринг инновационного предпринимательства: учеб. пособие для вузов; под ред. проф. В.А. Ирикова. М.: ЮНИТИ, 1999. 414 с.
11. Микитюк П.П., Крисько Ж.Л., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Скочиляс С.М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
12. Никсон Ф. Роль руководства предприятия в обеспечении качества и надежности стандартов. М.: Изд-во стандартов, 1990. 317 с.
13. Овчаренко Л.В. Економічна природа і особливості розвитку інноваційного підприємництва в перехідній економіці: дис. ... канд. ек. наук: 08.01.01. К.: Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка, 2002. 218 с.
14. Паладій М. Інноваційний шлях розвитку українського суспільства потребує нової економічної стратегії. URL: <http://patent.km.ua/ukr/articles/i385> (дата звернення 10.03.2021).
15. Пожуєва Т.О. Інноваційний розвиток підприємства в конкурентному середовищі. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. № 1(2). С. 103-106.
16. Регіональні стратегії розвитку високотехнологічних секторів промисловості. Краща співпраця влади, бізнесу, науки та освіти - як відповідь на виклик деіндустріалізації. URL: <https://docs.google.com/document/d/1uv9o9UDssVf5JLsOVM0tKBxM2-rPkjs6Yw2FnRG8An0/edit#heading=h.bbezucq4eurg> (дата звернення: 12.03.2021).
17. Руководство Осло. Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям. 3-е изд., совместная публикация ОЭСР и Евростата. пер. на рус. яз. М.: ГУ "Центр исследований и статистики науки", 2010. 107 с.
18. Санто Б. Инновации как средство экономического развития. М.: Прогресс, 1990. 296 с.
19. Сизоненко В.О. Формування і розвиток національної системи підприємництва: теоретико-методологічні аспекти і механізми реалізації: монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2004. 229 с.
20. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями. М.: Экономика, 1989. 271 с.
21. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. М.: Прогресс, 1982.
22. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / пер. с нем.. М.: Эксмо, 2007. 864 с.

References

1. Adamenko, O.A. (2010). Kontseptual'ni zasady innovatsijnoho rozvytku pidprijemstv [Conceptual principles of innovative development of enterprises]. *Naukovi pratsi Natsional'noho u-tu kharchovykh tekhnolohij - Scientific works of the National University of Food Technologies*, 35, 5-10 [in Ukrainian].

2. Varnalij, Z.S. (2007). Rehional'na innovatsijna polityka Ukrainy: problemy ta stratehichni priorityety [Ukraine's regional innovation policy: problems and strategic priorities]. *Ekonomist - Economist*, 9, 36-39 [in Ukrainian].
3. Havrysh, O.M., Pyl'nova, V.P., Piskovets', O.V. (2020). Innovatsijne pidpriemnytstvo: sutnist', znachennia ta problemy v suchasnykh umovakh funkcionuvannia [Innovative entrepreneurship: essence, significance and problems in modern conditions of functioning]. *Ekonomika ta derzhava - Economy and State*, 12, 109-113. Retrieved from http://www.economy.in.ua/pdf/12_2020/21.pdf [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro innovatsijnu diial'nist'» [Law of Ukraine "On Innovation"]. (2002). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].
5. Zian'ko, V.V. (2005). *Innovatsijne pidpriemnytstvo v Ukraini: problemy stanovlennia i rozvytku: monohrafiia [Innovative entrepreneurship in Ukraine: problems of formation and development: monograph]*. Vinnytsia: UNIVERSUM. Vinnytsia [in Ukrainian].
6. Kondrat'ev, N.D. (2002). *Bol'shie cikly kon#junkturny i teorija predvidenija [Big business cycles and the theory of foresight]*. M.: Jekonomika [in Russian].
7. Kotler, F. (1991). *Fundamentals of Marketing*. (V.B. Bobrov, Trans). Moscow; Progress.
8. Krupka, M.I. (2001). *Finansovo kredytnyj mekhanizm innovatsijnoho rozvytku ekonomiky Ukrainy: monohrafiia [Financial and credit mechanism of innovative development of the economy of Ukraine: monograph]*. L'viv: Vydavnychij tsentr L'vivskoho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
9. Krutik, A.B., & Muravjov, A.I. (2001). *Antikrizisnyj menedzhment [Anti-crisis management]*. SPb: Piter [in Russian].
10. Medynskij, V.G., & Il'demenov, S.V. (1999). *Reengineering of innovative entrepreneurship: manual for universities*. V.A. Irikova (Ed.). M.: JuNITI.
11. Mykytiuk, P.P, Kry's'ko, Zh.L., Ovsianiuk-Berdadina, O.F., & Skochylas S.M. (2015). *Innovatsijnyj rozvytok pidpriemstva : navchal'nyj posibnyk [Innovative development of the enterprise: tutorial]*. Ternopil': PP «Prynter Inform» [in Ukrainian].
12. Nikson, F. (1990). *Rol' rukovodstva predpriatija v obespechenii kachestva i nadezhnosti standartov [The role of enterprise management in ensuring the quality and reliability of standards.]*. M.: Izd-vo standartov [in Ukrainian].
13. Ovcharenko, L.V. (2002). Ekonomichna pryroda i osoblyvosti rozvytku innovatsijnoho pidpriemnytstva v perekhidnij ekonomits [Economic nature and features of development of innovative entrepreneurship in transition economy]. *Extended abstract of candidate's thesis*. K.: Kyiv. nats. un t im. T.Shevchenka [in Ukrainian].
14. Paladij, M. (2004). Innovatsijnyj shliakh rozvytku ukrains'koho suspil'stva potrebuie novoi ekonomichnoi stratehii [The innovative way of development of the Ukrainian society needs a new economic strategy]. *patent.km.ua*. Retrieved from <http://patent.km.ua/ukr/articles/i385> [in Ukrainian].
15. Pozhuieva, T.O. (2013). Innovatsijnyj rozvytok pidpriemstva v konkurentnomu seredovyschi [Innovative development of the enterprise in a competitive environment]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noi vlasnosti - Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*, 1(2), 103-106 [in Ukrainian].
16. Rehional'ni stratehii rozvytku vysokotekhnolohichnykh sektoriv promyslovosti. Krascha spivpratsia vlady, biznesu, nauky ta osvity - iak vidpovid' na vyklyk deindustrializatsii [Regional strategies for the development of high-tech industrial sectors. Better cooperation between government, business, science and education - in response to the challenge of deindustrialization]. *docs.google.com*. Retrieved from <https://docs.google.com/document/d/1uv9o9UDssVf5JLsOVM0tKBxM2-pPkjs6YW2FnRG8An0/edit#heading=h.b6ezucq4eurg> [in Ukrainian].
17. *Rukovodstvo Oslo. Rekomendacii po sboru i analizu dannyh po innovacijam. 3-e izd., sovmestnaja publikacija OJeSR i Evrostatata [Oslo Guide. Recommendations for collecting and analyzing innovation data. 3rd ed., Joint publication of OECD and Eurostat]*. (2010). M.: GU "Centr issledovaniy i statistiki nauki" [in Russian].
18. Santo, B. (1990). *Innovacii kak sredstvo jekonomicheskogo razvitija [Innovation as a Means of Economic Development]*. M.: Progress [in Russian].
19. Syzonenko, V.O. (2004). Formuvannia i rozvytok natsional'noi systemy pidpriemnytstva: teoretyko metodolohichni aspekty i mekhanizmy realizatsii: monohrafiia [Formation and development of the national system of entrepreneurship: theoretical and methodological aspects and mechanisms of

- implementation: monograph]. K.: Vydavnycho polihrafichnyj tsentr "Kyivs'kyj universytet"[in Ukrainian].
20. Tviss, B. (1989). *Upravlenie nauchno-tehnicheskimi novovvedenijami [Science and Technology Innovation Management]*. M.: Jekonomika [in Russian].
  21. Shumpeter, J.A. (1982). *Teorija jekonomicheskogo razvitija [The theory of economic development]*. M.: Progress [in Russian].
  22. Shumpeter, J.A. (2007). *Teorija jekonomicheskogo razvitija. Kapitalizm, socializm i demokratija [The theory of economic development. Capitalism, Socialism and Democracy]*. M.: Jeksmo [in Russian].

Mariia Buhaieva, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)
Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Sofia Demchenko, Applicant of

V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine

The Theoretical Origins of Management of Innovation Entrepreneurship Development

The development of any economic system involves the transformation of the basic characteristics of its participants. In this case, the development itself can be both traditional and innovative. Currently, it is important to consider the innovative type of development at the enterprise level, which means a purposeful process of finding ideas, preparing innovations and their implementation, to increase their efficiency, and for society - to increase needs, the state - to increase the competitiveness of national products in the international market. It is obvious that the development of innovative activity of the enterprise is one of the decisive factors of its successful development.

The purpose of this study is a comprehensive study of the theoretical origins of management of innovative entrepreneurship, the formation of a systematic view of the features of innovation management of the enterprise in modern business conditions.

A comprehensive study of the theoretical origins of management of innovative entrepreneurship development was carried out, in particular, the emergence of views on the essence of such concepts as "innovation", "innovative enterprise", "innovative entrepreneurship", "development of innovative entrepreneurship" were analyzed in the article. The authors suggest their own interpretation of such categories taking into account the analysis of domestic and foreign approaches and theoretical provisions for this problems in the modern understanding. Also, a systematic presentation of the features of management of the innovative activity of an enterprise in modern economic conditions was formed. The authors believe that for successful management of innovative development of the enterprise there should be a "smart" management system of innovative development of the enterprise. The purpose of the IDE management is to increase the competitiveness of the enterprise - the stable market position for continuous development in a constantly changing external and internal environment.

Features of managing the development of innovative entrepreneurship at the present stage are the following: the ability and readiness of the economic entity to positive change, progress; the sequence of management actions that realize the innovation potential; quantitative changes in the relevant "growth points"; qualitative changes based on cooperation and rivalry between market participants for better conditions of production, purchase and sale of goods. It should be noted that management of innovation entrepreneurship development should have the support of the state in the context of Ukraine's innovation policy. The prospects for further research are related to the improvement of the innovation entrepreneurship management system as a key element for increasing the competitiveness of modern enterprises in a constantly changing external and internal environment.

innovation, innovative enterprise, innovative entrepreneurship, innovative entrepreneurship development, management of innovative entrepreneurship development

Одержано (Received) 15.04.2021

Прорецензовано (Reviewed) 20.04.2021

Прийнято до друку (Approved) 31.05.2021